
Informacija o gospodarskim kretanjima

studeni 2020.

Sažetak

Prema dostupnim mjesecnim pokazateljima u trećem se tromjesečju očekuje rast gospodarske aktivnosti na tromjesečnoj razini, nakon snažnog smanjenja u drugom tromjesečju uzrokovanoj pandemijom novoga koronavirusa i restriktivnim mjerama uvedenima za njezino suzbijanje. Tijekom rujna nastavio se rast zaposlenosti i smanjenje broja nezaposlenih. Iako su tekuća kretanja na tržištu rada povoljna, broj zaposlenih i nezaposlenih i dalje je zamjetno nepovoljniji u odnosu na razdoblje prije izbijanja pandemije. Krajem listopada epidemiološka se situacija zamjetno pogoršala, što bi, ako se takva situacija produži, moglo negativno utjecati na intenzitet oporavka. Ukupna inflacija potrošačkih cijena neznatno se povećala: s $-0,1\%$ u kolovozu na $0,0\%$ u rujnu. Nasuprot tome, temeljna se inflacija smanjila s $1,2\%$ na $0,7\%$ pod utjecajem smanjenja godišnje stope promjene cijena pojedinih prehrambenih proizvoda, odjeće i obuće te ugostiteljskih usluga i smještaja. Visok stupanj ekspanzivnosti monetarne politike zadržan je i tijekom listopada te su slobodna novčana sredstva banaka dosegnula dosad najvišu zabilježenu razinu, čemu je uz smanjenje gotovog novca u optjecaju pridonijelo i smanjenje kunskog depozita države kod HNB-a. Godišnji rast ukupnih plasmana banaka u rujnu se ubrzao na $3,7\%$, pri čemu se ubrzao rast plasmana nefinansijskim poduzećima zbog učinka baznog razdoblja, dok se godišnji rast plasmana stanovništvu blago usporio. Nakon znatnog manjka proračuna opće države od 13,2 mlrd. kuna u prvoj polovini godine, mjesecni podaci Ministarstva finacijama upućuju na povoljnija proračunska kretanja u trećem tromjesečju. Relativni pokazatelj duga opće države na kraju srpnja iznosio je $82,5\%$ BDP-a ili $9,7$ postotnih bodova više nego na kraju 2019., što, između ostalog, odražava znatno povećanje potreba za financiranjem manjka proračuna u 2020. godini.

Model brze procjene BDP-a upućuje na rast gospodarske aktivnosti u trećem tromjesečju u odnosu na prethodna tri mjeseca, ali taj rast neće biti dovoljan da nadoknadi pad iz prethodnog tromjesečja (Slika 1.). Industrijska proizvodnja u trećem tromjesečju 2020. bila je za $7,9\%$ veća nego u prethodna tri mjeseca te se tako vratila na razinu s početka godine. Promatrano prema GIG-u, na tromjesečnoj razini najviše je porasla proizvodnja trajnih proizvoda za široku potrošnju, a proizvodnja je rasla i u svim ostalim glavnim industrijskim grupacijama. Promatra li se na mjesecnoj razini, industrijska proizvodnja u rujnu povećala se za $1,7\%$ u odnosu na kolovoz (slike 3. i 4.). Realni promet od trgovine na malo u rujnu je porastao na mjesecnoj razini za $1,8\%$, stoga je prosječno ostvarenje u razdoblju od srpnja do rujna bilo za $7,4\%$ veće u usporedbi s prethodna tri mjeseca, no i dalje znatno ispod razine s početka godine (Slika 7.). Nakon znatnijeg oporavka u lipnju i manjeg smanjenja u srpnju građevinska se aktivnost u kolovozu zadržala na razini iz srpnja ($-0,1\%$). Zbog toga je prosječna aktivnost u srpnju i kolovozu bila za $4,6\%$ veća u odnosu na ostvarenje u prethodna tri mjeseca. Podaci pritom pokazuju kako se na tromjesečnoj razini povećao obujam radova i na zgradama i na ostalim građevinama. Unatoč oporavku obujam građevinskih radova u srpnju i kolovozu bio je na razini prosjeka posljednjeg tromjesečja 2019. (slike 5. i 6.).

Indeks pouzdanja potrošača u listopadu ove godine blago se poboljšao u odnosu na rujan, ali je niži u odnosu na projekciju trećeg tromjesečja te se nalazi znatno ispod razine s početkom ove godine. Mjesecni rast potrošačkog optimizma u listopadu posljedica je boljih očekivanja glede ukupne ekonomске situacije u Hrvatskoj za 12 mjeseci u usporedbi sa stanjem danas te boljih očekivanja glede potrošnje na kupovinu trajnih dobara u sljedećih godinu dana. S druge strane, pogoršala su se očekivanja glede financijske situacije u kućanstvu za 12 mjeseci u usporedbi sa stanjem danas. Poslovna su se očekivanja na mjesecnoj razini poboljšala u građevinarstvu i uslugama, u industriji su se zadržala na razini iz rujna, a u trgovini pogoršala. Poslovni je optimizam u listopadu u svim djelatnostima bio bolji od prosječne razine iz prethodna tri mjeseca, ali i dalje znatno ispod razina s početka godine. Pritom je najsnažnije pogoršanje optimizma zabilježeno u trgovini i uslugama (Slika 8.).

Zaposlenost je u rujnu nastavila rasti istom dinamikom kao i u kolovozu, pri čemu je broj zaposlenih porastao u većini djelatnosti, izuzevši djelatnosti usluživanja smještaja i hrane. Na

razini tromjesečja zaposlenost je u trećem tromjesečju u prosjeku bila viša za $0,9\%$ u odnosu na ostvarenje za drugo tromjeseče, kada se smanjila za $3,6\%$ (Slika 15.). Broj radnika, za koje su poslodavcima isplaćene potpore za očuvanje radnih mesta u djelatnostima pogodjenima koronavirusom, smanjio se u razdoblju od lipnja do kolovoza (recentniji podaci nisu dostupni) na 4% ukupnog broja zaposlenih (u odnosu na 30% u razdoblju od ožujka do svibnja), čime se umanjio negativan rizik potencijalnog izvora novonezaposlenih osoba. Broj zaposlenih osoba u rujnu je na godišnjoj razini bio niži za $2,3\%$. Povećani odljevi s evidencije zbog zapošljavanja doveli su do smanjenja broja nezaposlenih i u rujnu, pa je tako u trećem tromjesečju broj nezaposlenih u prosjeku bio manji za $1,8\%$ u odnosu na prosjek drugog tromjesečja. Smanjenje broja nezaposlenih utjecalo je i na administrativnu stopu nezaposlenosti, koja se s $9,9\%$ radne snage, koliko je iznosila u kolovozu, snižila na $9,5\%$ u rujnu (Slika 16.). Unatoč smanjenju broja nezaposlenih u rujnu je nezaposlenost i dalje bila viša za jednu trećinu nego u istom razdoblju prethodne godine. Kada je riječ o plaćama, u rujnu je prosječna nominalna bruto plaća porasla sličnim intenzitetom kao i u kolovozu, pri čemu je rast plaće bio široko rasprostranjen. Prosječna nominalna bruto plaća u trećem je tromjesečju bila viša za 2% u odnosu na drugo tromjeseče (Slika 17.). Na godišnjoj razini prosječna nominalna bruto plaća u trećem tromjesečju bila je za $2,4\%$ veća nego u istom razdoblju prethodne godine, pri čemu su plaće u javnom sektoru porasle za $7,5\%$, a u privatnom za $0,5\%$. U istom razdoblju, zbog gotovo potpunog izostanka isplata neoporezivih naknada u svim djelatnostima, neto plaće uvećane za neoporezive naknade bile su približno jednakе isplaćenoj neto prosječnoj plaći.

Potrošačke su se cijene u rujnu povećale za $0,8\%$ u odnosu na prethodni mjesec (Tablica 1.). Tome je najviše pridonjelo sezonsko poskupljenje odjeće i obuće, koje je bilo manje izraženo nego prošle godine. Rast potrošačkih cijena u rujnu ponajviše je ublažilo pojedinjenje mesa i usluga smještaja. Uz to, u rujnu su se blago smanjile maloprodajne cijene naftnih derivata, što odražava pad cijena sirove nafte na svjetskom tržištu pod utjecajem zabrinutosti tržišnih sudionika zbog negativnog utjecaja epidemioloških mjeru za ublažavanje pandemije na globalnu gospodarsku aktivnost. Tako je prosječna cijena barela sirove nafte tipa Brent u rujnu iznosila 41 USD te je bila za 3 USD niža u odnosu na kolovoz (Slika 20.). Godišnja

stopa promjene potrošačkih cijena blago se povećala, s $-0,1\%$ u kolovozu na $0,0\%$ u rujnu (Slika 19.), što je ponajviše bilo posljedica povećanja godišnje stope promjene cijena udžbenika te pojedinih neprerađenih prehrambenih proizvoda (voća i povrća). Nasuprot tome, u rujnu je smanjen doprinos cijena pojedinih prehrambenih proizvoda (mesa, kruha te mlijeka), odjeće i obuće te restorana i hotela kretanju godišnje inflacije. Slijedom navedenog, godišnja stopa temeljne inflacije, koja ne uključuje cijene poljoprivrednih proizvoda, energije ni administrativne cijene, usporila se s $1,2\%$ u kolovozu na $0,7\%$ u rujnu. Godišnji pad proizvođačkih cijena na domaćem tržištu istodobno se ubrzao s $-2,7\%$ u kolovozu na $-3,2\%$ u rujnu.

Nakon snažnog pada u drugom tromjesečju 2020. (robnog izvoza za $18,0\%$, a robnog uvoza za $24,4\%$ u odnosu na prethodno tromjeseče), početak trećeg tromjesečja bio je obilježen primjetnim rastom robne razmjene s inozemstvom. To se ponajprije odnosi na robni izvoz, koji je u srpnju porastao za $16,7\%$ u odnosu na prosjek prethodnih triju mjeseci (Slika 10.) zahvaljujući većem izvozu proizvoda tekstilne industrije, zatim energetika (poglavito nafta i naftnih derivata) te kemijskih proizvoda. Istodobno je zabilježeni rast ukupnoga robnog uvoza u srpnju bio nešto manji negoli rast robnog izvoza te je iznosio $12,7\%$ (Slika 11.). Tome je najviše pridonio rast uvoza cestovnih vozila (Slika 12.), kapitalnih proizvoda (posebice aparata za telekomunikacije, snimanje zvuka i reprodukciju) te proizvoda metalne i drvne industrije. Za razliku od toga, uvoz se energetika smanjio zbog primjetnog pada uvoza nafta i naftnih derivata. U skladu s opisanim kretanjima vanjskotrgovinski se manjak u srpnju povećao za $5,3\%$ u odnosu na prosjek prethodnog tromjesečja (Slika 13.). Uključujući prve podatke za kolovoz, ukupna su kretanja u robnoj razmjeni u srpnju i kolovozu ipak bila nepovoljnija negoli samo u srpnju te je tako rast izvoza u odnosu na prosjek prethodnog tromjesečja bio sporiji ($10,7\%$), dok se rast uvoza ubrzao ($15,6\%$). Oporavak robne razmjene s inozemstvom također je vidljiv promatraju li se godišnje stope promjene. Nakon snažnog smanjenja ukupnoga robnog izvoza od $15,7\%$ i uvoza od $15,9\%$ u srpnju u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, u kolovozu je zabilježeno primjetno usporavanje pada robne razmjene pa je tako izvoz bio manji za $3,2\%$, a uvoz za $9,2\%$ u odnosu na kolovoz 2019.

Tijekom listopada nastavilo se sezonsko slabljenje kune prema euru, na koje je dodatno utjecala i neizvjesnost povezana s pandemijom koronavirusa. Dnevni nominalni tečaj kretao se u uskom rasponu od $-0,3\%$ do $+0,1\%$ oko prosječno ostvarenog tečaja od $7,57$ EUR/HRK (Slika 22.). Krajam listopada tečaj je iznosio $7,57$ EUR/HRK, što je za $0,3\%$ viša razina u odnosu na kraj rujna ili za $1,6\%$ viša nego u istom razdoblju prethodne godine. Osim prema euru kuna je oslabjela i prema juanu renminbiju, a to je rezultiralo deprecijacijom dnevnoga nominalnog efektivnog tečaja kune od $0,2\%$ u listopadu u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Izraženiju deprecijaciju djelomično je ublažilo jačanje kune prema turskoj liri, što zrcali jačanje eura prema toj valuti na svjetskom deviznom tržištu.

Prekonočna kamatna stopa na bankarskom tržištu europskog dručja EONIA blago se povećala tijekom listopada te je na kraju mjeseca iznosiла $-0,47\%$, dok se šestomjesečni EURIBOR nastavio smanjivati pa je iznosio $-0,52\%$ (Slika 25.). Premije za rizik europskih zemalja s tržištima u nastajanju bile su tijekom listopada stabilne (Slika 26.). Pritom je premija za rizik Hrvatske ostala gotovo nepromijenjena na razini od 76 banznih bodova te su se nastavile bilježiti malo veće vrijednosti u odnosu na usporedive zemlje Srednje i Istočne Europe, osim Rumunjske, koja se i dalje izdvaja razinom premije za rizik.

Visok stupanj ekspanzivnosti monetarne politike zadržan

je i tijekom listopada pa su slobodna novčana sredstva banaka dosegnula dosad najvišu zabilježenu razinu, čemu je uz smanjenje gotovog novca u optjecaju pridonijelo i smanjenje kunskog depozita države kod HNB-a. Tako je prosječni dnevni višak kunske likvidnosti domaćega bankovnog tržišta u listopadu iznosio $42,6$ mlrd. kuna (Slika 55.). U uvjetima izdašne kunske likvidnosti promet na domaćem međubankovnom prekonočnom tržištu nije ostvaren još od travnja, a u prometu na ostalim segmentima novčanog tržišta tijekom listopada nastavile su se bilježiti skromne vrijednosti, unatoč malom porastu u odnosu na prethodni mjesec. Prekonočne kamatne stope na trgovanje banaka depozitnim novcem i na repo poslove u listopadu su se blago smanjile, na $0,01\%$ odnosno $-0,05\%$, dok je implicitna kamatna stopa izvedena iz trgovanja banaka ugovorima o valutnoj razmjeni ostala gotovo nepromijenjena, na $-0,19\%$ (Slika 28.).

Kamatne stope banaka na nove kredite poduzećima i stanovništvu, koji uključuju prvi put ugovorene i ponovno ugovorene kredite, tijekom rujna uglavnom su se smanjile ili ostale podjednake, dok su kamatne stope na dugoročne stambene kredite stanovništvu s valutnom klauzulom blago porasle zbog rasta kamatnih stope na ponovno ugovorene kredite (slike 29. i 30.). Kamatne stope na prvi put ugovorene kredite uglavnom pokazuju ista kretanja (slike od 31. do 34.), pri čemu se smanjenjem ističe kamatna stopa na kunske kredite poduzećima za obrtna sredstva. Što se tiče depozita, kamatna stopa na oročene depozite stanovništvu ostala je tijekom rujna gotovo nepromijenjena u odnosu na prethodni mjesec, dok se za poduzeća nastavila smanjivati pa je zabilježena najniža razina dosad (slike 35. i 36.). U skladu s opisanim kretanjima razlika između kamatnih stope na nove kredite i depozite u rujnu se smanjila na $4,8$ postotnih bodova, pretežno zbog smanjenja kamatnih stopa na kredite. Istodobno je razlika između kamatnih stopa na stanju kredita i depozita iznosila $4,0$ postotna boda (Slika 38.).

Monetarna kretanja u rujnu obilježilo je smanjenje ukupnih likvidnih sredstava (M4) za $1,2$ mlrd. kuna (na osnovi transakcija), zbog smanjenja neto inozemne aktive (NIA) monetarnih institucija, a neto domaća aktiva (NDA) monetarnog sustava ostala je nepromijenjena. Pritom se godišnji rast M4 u rujnu usporio u odnosu na kolovoz (Slika 50.). Glede sastavnica ukupnih likvidnih sredstava, novčana masa (M1) manja je za $1,6$ mlrd. kuna od one u kolovozu (Slika 49.), ponajviše zbog smanjenja depozitnog novca nefinancijskih poduzeća, ali i gotovog novca izvan banaka, koji se u rujnu uobičajeno smanjuje po završetku glavnog dijela ljetne turističke sezone. U istom razdoblju kvazinovac se povećao za $0,4$ mlrd. kuna, najvećim dijelom zbog povećanja deviznih depozita stanovništva (Slika 53.).

Ukupni plasmani monetarnih institucija domaćim sektorima (osim središnje države) u rujnu su stagnirali u odnosu na kolovoz (na osnovi transakcija), pri čemu je ostvaren pad plasmana nefinancijskim poduzećima i blagi rast plasmana stanovništva (slike 42. i 43.). Najveći dio plasmana sektoru stanovništva i nadalje se odnosi na stambene kredite, dok su gotovinski nemajenski krediti stagnirali, nakon što su se u proteklih nekoliko mjeseci uglavnom smanjivali. Promatrano na godišnjoj razini, rast se ukupnih plasmana i plasmana nefinancijskih poduzećima u rujnu blago ubrzao, na $3,7\%$ (Slika 41.) odnosno $4,9\%$ zbog učinka baznog razdoblja, tj. nešto izraženijeg pada kreditiranja tom sektoru u istom razdoblju prošle godine. Kada je riječ o stanovništvu, godišnji se rast plasmana ovom sektoru u rujnu blago usporio, na $3,6\%$, čemu je pridonio nastavak usporavanja rasta gotovinskih nemajenskih kredita (s $2,0\%$ na $0,9\%$), a rast se stambenih kredita nastavio ubrzavati (s $8,3\%$

na 8,4%), premda sporijom dinamikom nego prethodnih neko-liko mjeseci. Glede valutne strukture rast udjela kunksih plasmana u ukupnim plasmanima stanovništvu nastavio se te je u rujnu dosegnuo 55,2% (Slika 48.).

Bruto međunarodne pričuve nisu se znatnije promjenile tijekom listopada i na kraju mjeseca iznosile su 18,2 mlrd. EUR (Slika 57.). U odnosu na kraj prethodne godine bruto međunarodne pričuve smanjile su se za 0,4 mlrd. EUR ili 2,2%. Istodobno su se neto raspoložive pričuve smanjile za 1,0 mlrd. EUR ili 5,7%, te su na kraju listopada iznosile 16,4 mlrd. EUR.

Tijekom srpnja i kolovoza 2020. zabilježeno je snažno smanjenje neto inozemnog duga, za 1,9 mlrd. EUR (Slika 61.). Tome je najviše pridonijelo razduživanje države, koja je u srpnju otplatila 1,25 mlrd. USD vrijednu međunarodnu obveznicu izdanu 2010. te uobičajeno sezonsko poboljšanje inozemne pozicije banaka zbog priljeva deviza tijekom vrhunca turističke sezone. Ipak, poboljšanje neto inozemne pozicije banaka bilo je primjetno slabije negoli u istom razdoblju prošle godine, što se može povezati s padom prihoda od turizma ovoga ljeta. Nasuprot tome, zabilježeno je tek blago pogoršanje neto inozemne pozicije središnje banke, zbog povlačenja deviznog depozita države, te ostalih domaćih sektora. Stanje bruto inozemnog duga na kraju kolovoza 2020. iznosilo je 41,1 mlrd. EUR (Slika 63.), što je za 0,4 mlrd. EUR manje nego na kraju drugog tromjesečja i posljedica je razduživanja domaćih sektora te, u nešto manjoj mjeri, povoljnog učinka međuvalutnih promjena i ostalih prilagodba.

Znatan manjak proračuna, od 13,2 mlrd. kuna u prvoj polovini 2020., odražava ponajprije nepovoljno ostvarenje iz drugog tromjesečja ove godine, kada je manjak iznosio 9,9 mlrd. kuna (u istom je razdoblju prethodne godine bio ostvaren višak od 2,5 mlrd. kuna). Takvo ostvarenje odražava snažan pad prihoda i rast rashoda u drugom tromjesečju u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Promatrajući kumulativno kretanje proračunskih prihoda u prvom polugodištu, padu ukupnih prihoda od 8,2% ponajviše su pridonijeli prihodi od neizravnih poreza, čiji je pad od 14,9% pretežno posljedica znatnog smanjenja osobne potrošnje, te poreznog rasterećenja u sustavu PDV-a. Prihodi od prodaje robe i usluga također su negativno pridonijeli padu ukupnih prihoda, što je posljedica ograničenog pružanja većine usluga javne uprave i ostalih usluga države zbog restriktivnih epidemioloških mjera. Pad prihoda od izravnih poreza bio je manje izražen (7,0%), a to u velikoj mjeri odražava provedbu mjera za ublažavanje negativnih posljedica epidemioloških mjera na kretanje broja zaposlenih. Na

prihode od izravnih poreza utjecali su i otpisi plaćanja poreznih davanja, kao i porezna rasterećenja provedena u četvrtom krugu porezne reforme. Slično kretanjima kod poreza, i kod socijalnih je doprinosa primjetan nešto blaži utjecaj krize na prihode (pad od 2,4%), dok se najmanji pad bilježi za ostale prihode (2,0%), koji su povezani s nastavkom relativno uspješne apsorpcije sredstava iz fondova EU-a, ali i povlačenjem dijela neiskorištenih sredstava iz tekuće finansijske omotnice, koja su prenamijenjena za potrebe susbijanja negativnih posljedica pandemije. U prvom polugodištu zabilježeno je i znatno godišnje povećanje ukupnih rashoda (6,6%). Rastu ukupnih rashoda ponajviše je pridonio snažan rast rashoda za subvencije, od 135,7%, što odražava isplaćene potpore poslodavcima za očuvanje radnih mesta. Znatno manjim intenzitetom rasle su investicije opće države (16,1%), naknade zaposlenicima (6,5%) te socijalne naknade (0,4%). Dok povećanje investicija odražava spomenuto jačanje apsorpcije fondova EU-a, rast naknada zaposlenicima posljedica je prethodno dogovorenog povećanja plaće u zdravstvenom i obrazovnom sektoru te povećanja osnovice za plaće u javnom sektoru od 2% od 1. siječnja 2020. Na kretanje ukupnih rashoda u suprotnom je smjeru djelovalo smanjenje rashoda za kamate (12,9%), kao posljedica povoljnog refinanciranja prethodno dospjelog duga, zatim intermedijarne potrošnje (7,7%) zbog prenamjene dijela tih rashoda rebalansom proračuna na ostale rashodne stavke, te ostalih rashoda (10,3%).

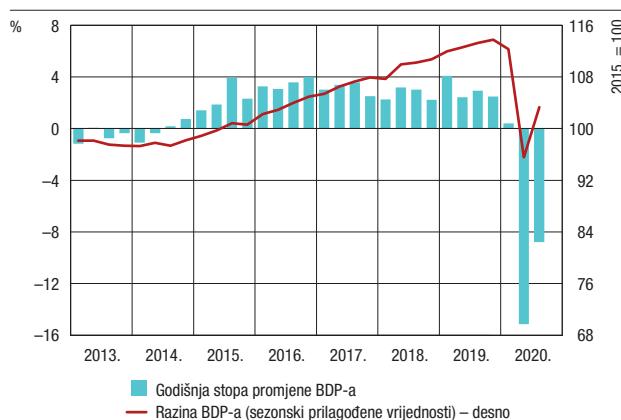
Podaci Ministarstva financija¹ za treće tromjeseče ove godine upućuju na to da je, zahvaljujući povoljnim ostvarenjima u kolovozu, na razini središnje države ostvaren višak od 1,4 mlrd. kuna. Iako navedeno čini za 6,0 mlrd. kuna nepovoljniji rezultat u odnosu na isto razdoblje 2019., a odražava pad prihoda uz istodobno povećanje rashoda, zamjetljiv je oporavak u odnosu na drugo tromjeseče, kada je ostvarenje u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine bilo manje za 15,6 mlrd. kuna.

Dug konsolidirane opće države iznosio je na kraju srpnja 320,3 mlrd. kuna, što je povećanje za 27,3 mlrd. kuna u odnosu na stanje na kraju 2019. godine. Snažan porast duga posljedica je povećanih potreba države za financiranjem manjka proračuna u 2020. godini, koji će odražavati nepovoljan učinak krize uzrokovanje pandemijom i provedenih protukriznih mjera.² Pritom je država povećane potrebe za financiranjem manjka proračuna uglavnom osiguravala na domaćem tržištu, uz povoljne uvjete zaduživanja.

¹ Mjesečni podaci za središnju državu, državnu upravu i podsektore socijalne sigurnosti koji se prema zahtjevima Direktive Vijeća 2011/85/EU moraju objaviti prije kraja sljedećega kalendarskog mjeseca. Objavljeni podaci odnose se na jedinice opće države prema obuhvatu statističke metodologije ESA 2010, osim podataka za lokalnu državu, koji se objavljaju tromjesečno.

² Osim toga, provedena revizija podataka zbog resektorizacije niza jedinica iz sektora nefinansijskih poduzeća u središnju i lokalnu državu povećala je razinu duga od siječnja 2001., pri čemu je nešto snažniji rast u razdoblju od 2007. do 2014. posljedica utjecaja resektorizacije trgovackog društva HŽ Putnički prijevoz.

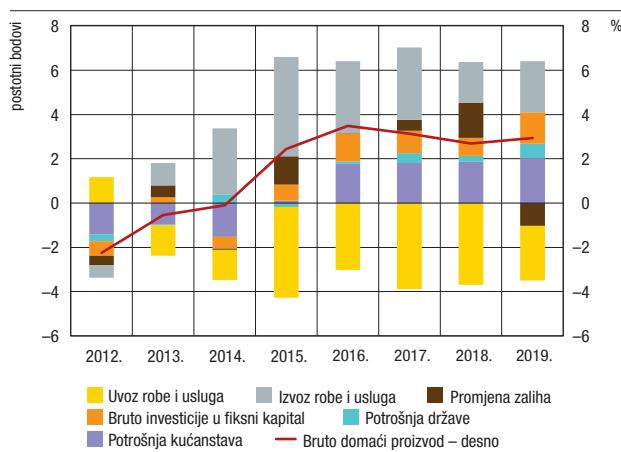
Slika 1. Tromjesečni bruto domaći proizvod
sezonski prilagođene realne vrijednosti

Napomena: Podatak za treće tromjeseče 2020. odnosi se na Mjesečni pokazatelj realne gospodarske aktivnosti HNB-a, procijenjen na osnovi podataka objavljenih do 31. listopada 2020.

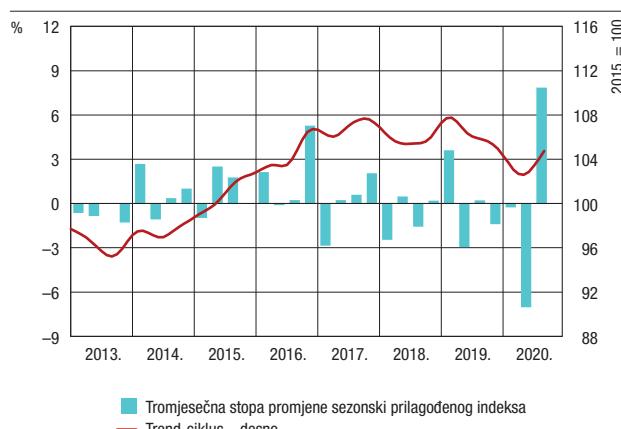
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a); izračun HNB-a

Slika 2. Promjena BDP-a
doprinosi po komponentama

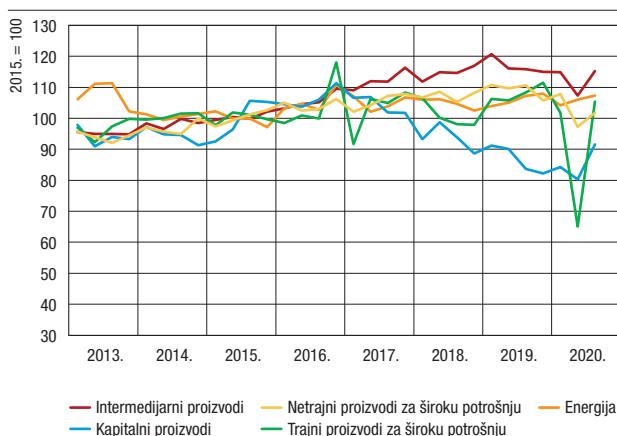
Izvor: DZS

Slika 3. Industrijska proizvodnja

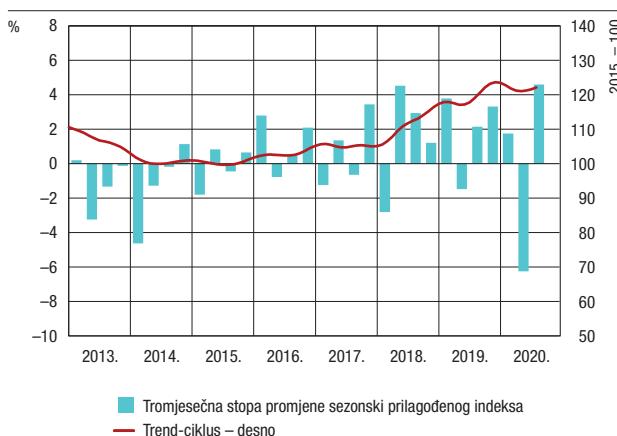
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 4. Industrijska proizvodnja prema glavnim industrijskim grupacijama
sezonski prilagođeni indeksi

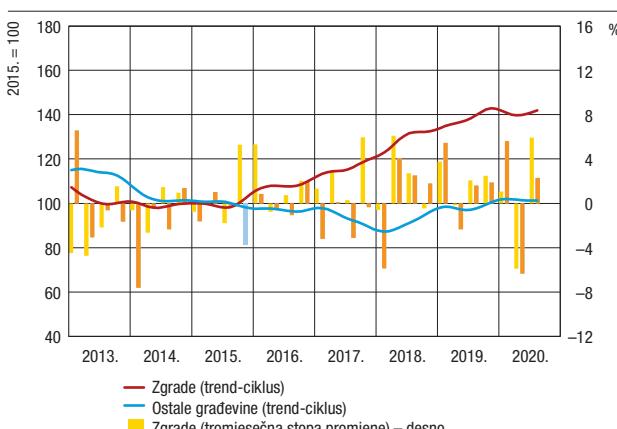
Napomena: Tromjesečni podaci izračunati su kao prosjek mjesecnih podataka.
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 5. Fizički obujam građevinskih radova

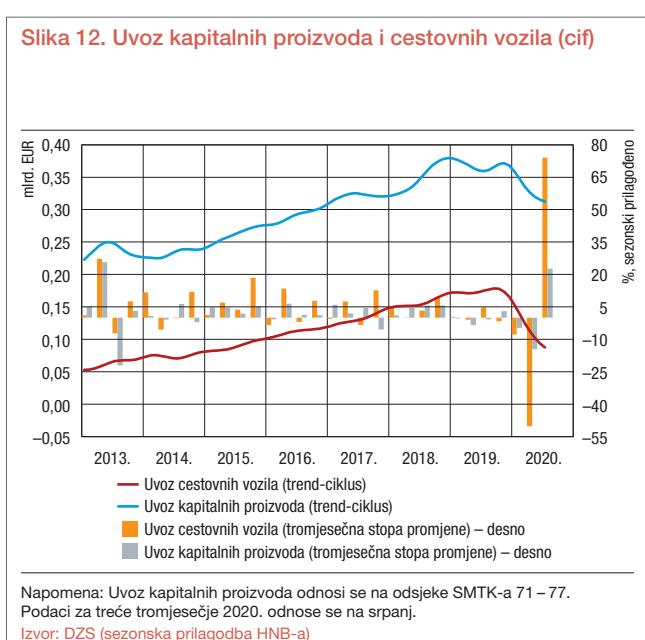
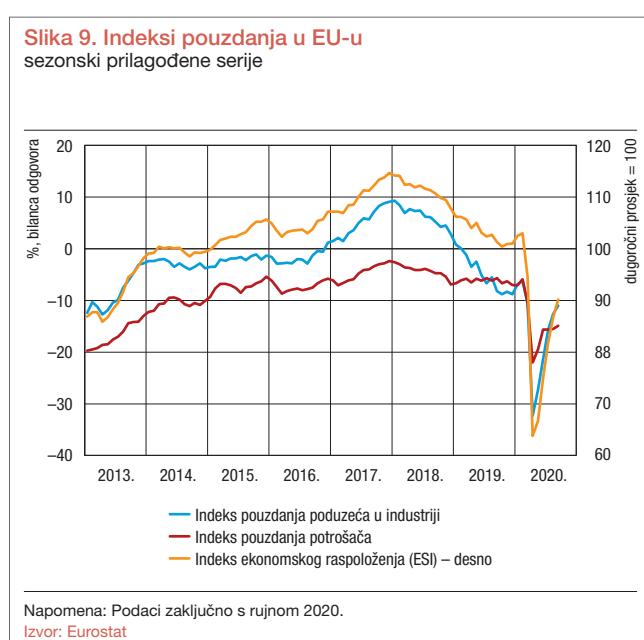
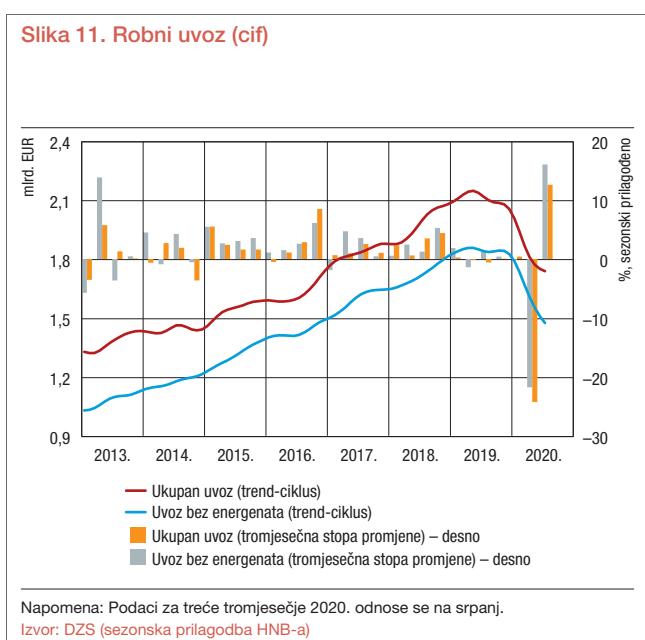
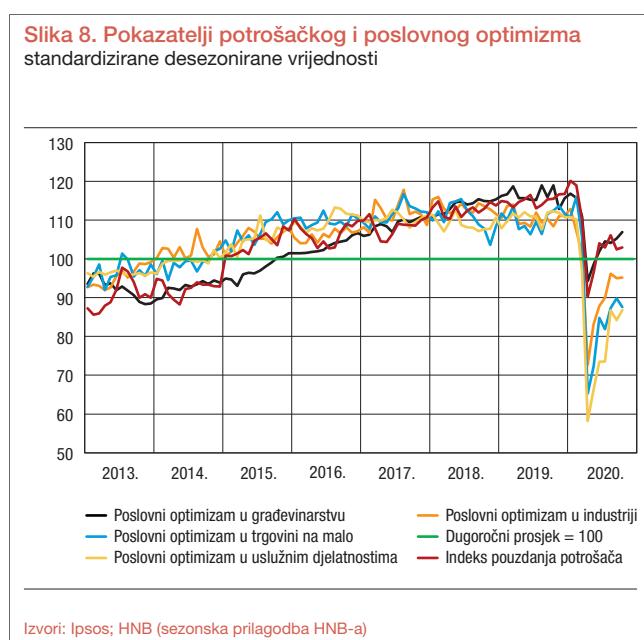
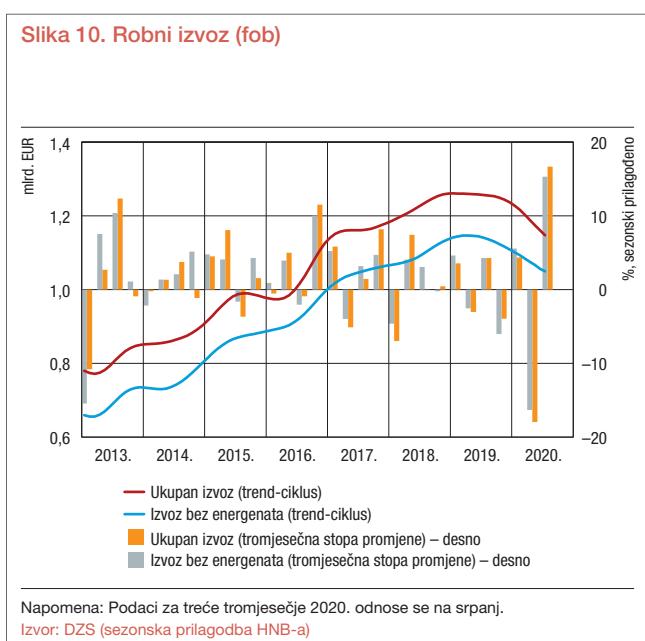
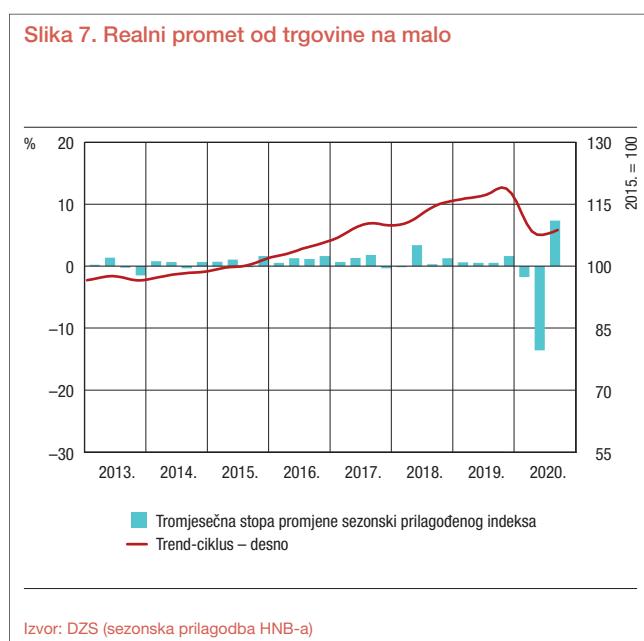

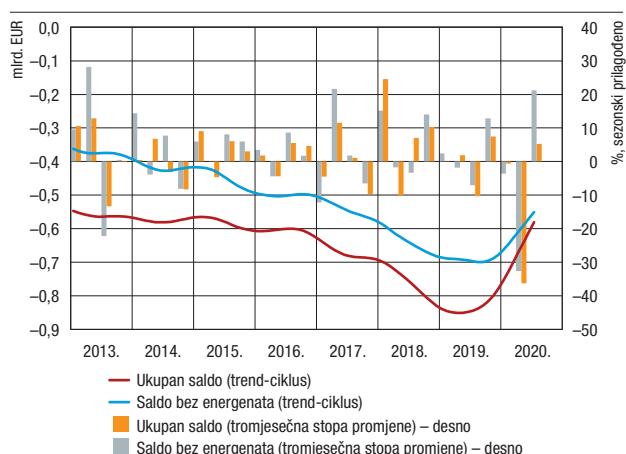
Napomena: Podatak za treće tromjeseče 2020. odnosi se na srpanj i kolovoz.
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 6. Zgrade i ostale građevine

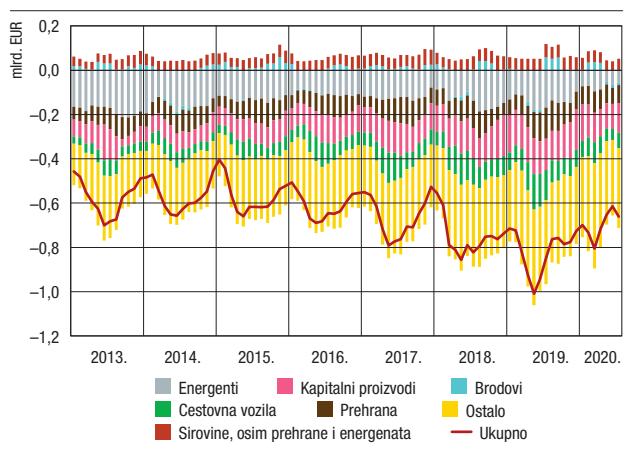

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

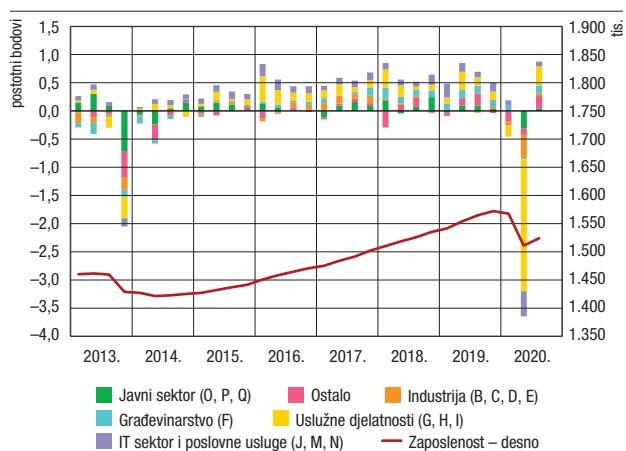

Slika 13. Saldo robne razmjene

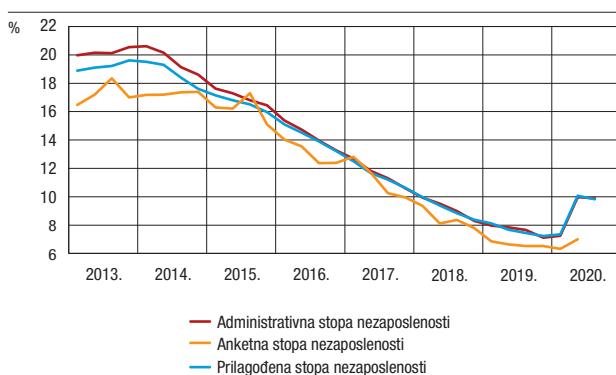
Napomena: Podaci za treće tromjeseče 2020. odnose se na srpanj.
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 14. Saldo robne razmjene po skupinama proizvoda

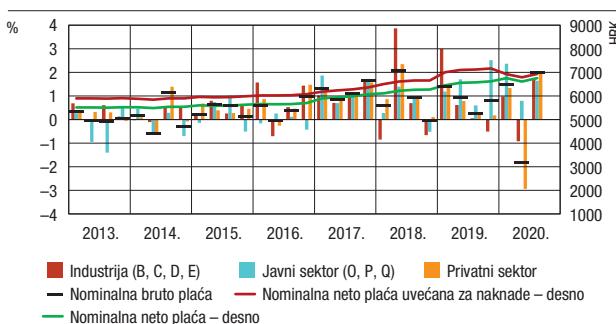
Napomena: Serije su prikazane kao tročlani pomicni prosjeci mjesecnih podataka.
Podaci zaključno sa srpanjem 2020.
Izvor: DZS

Slika 15. Zaposlenost po djelatnostima NKD-a
sezonski prilagođeni podaci, doprinosi tromjesečnoj stopi promjene

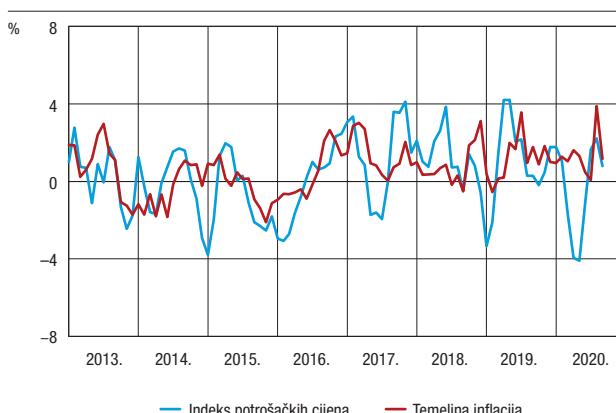
Izvor: HZMO (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 16. Stope nezaposlenosti
sezonski prilagođeni podaci

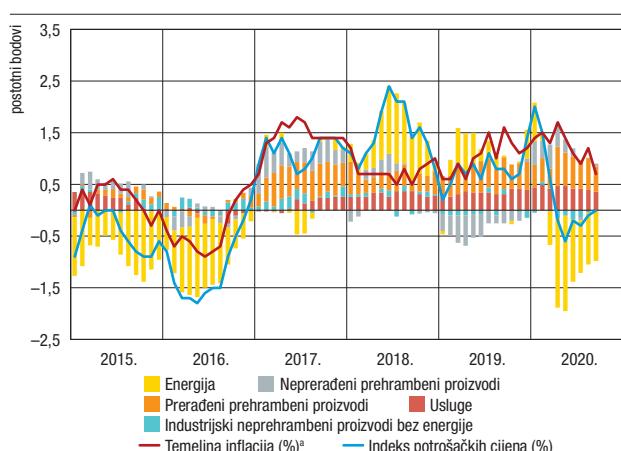
Napomena: Pri izračunu administrativne stope nezaposlenosti od siječnja 2015. koriste se podaci o zaposlenosti prikupljeni iz obrasca JOPPD. Podaci o zaposlenosti revidirani su unatrag od siječnja 2016. do prosinca 2019. Prilagodjena stopa nezaposlenosti procjena je HNB-a i računa se kao udio broja administrativno nezaposlenih u aktivnom stanovništvu (nezaposlene osobe i osiguranci HZMO-a).
Izvor: DZS; izračun HNB-a (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 17. Prosječna nominalna bruto plaća po djelatnostima NKD-a
sezonski prilagođeni podaci, tromjesečna stopa promjene, razine

Napomena: Podaci o prosječnoj nominalnoj bruto plaći po djelatnostima odnose se na podatke prikupljene iz obrasca RAD-1, a od siječnja 2016. na podatke prikupljene iz obrasca JOPPD. Podaci o prosječnim plaćama isplaćenima u veljači 2020. izračunati su prema ekvivalentu punoga radnog vremena, a prije se prosječna plaća računala tako da se ukupne isplate podijeli s brojem zaposlenih koji su primili te isplate (zaposleni koji su radili manje od 80 sati mjesечно bili su isključeni). Podaci o plaćama u 2019. prema načelu ekvivalenta punoga radnog vremena objavljeni su u analitičke svrhe. Podaci o isplaćenim naknadama prije 2016. godine procjena su HNB-a.
Izvor: DZS; izračun HNB-a (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 18. Indeks potrošačkih cijena i temeljna inflacija
mjesecne stope promjene na godišnjoj razini^a

^a Mjesecna stopa promjene izračunata je iz tromjesečnoga pomicnog prosjeka sezonski prilagođenih indeksa potrošačkih cijena.
Izvor: DZS; izračun HNB-a

Slika 19. Godišnje stope inflacije i doprinosi komponenata inflaciji potrošačkih cijena

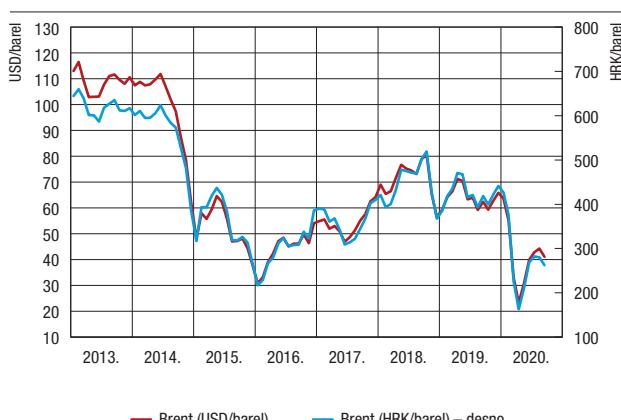
^aTemeljna inflacija ne uključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i energije ni cijene proizvoda koje su administrativno regulirane.

Izvor: DZS; izračun HNB-a

Tablica 1. Cjenovni pokazatelji
godišnje i mjesecne stope promjene

	Godišnje stope		Mjesečne stope	
	VIII.20.	IX.20.	IX.19.	IX.20.
Indeks potrošačkih cijena i njegove komponente				
Ukupni indeks	-0,1	0,0	0,8	0,8
Energija	-5,9	-5,8	-0,5	-0,4
Neprerađeni prehrambeni proizvodi	0,1	0,7	-1,4	-0,8
Prerađeni prehrambeni proizvodi	2,7	2,1	0,2	-0,4
Industrijski neprehrambeni proizvodi bez energije	-0,2	0,0	4,3	4,5
Usluge	1,5	1,4	-0,2	-0,3
Ostali cjenovni pokazatelji				
Temeljna inflacija	1,2	0,7	1,6	1,1
Indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu	-2,7	-3,2	0,5	0,0
Cijene sirove nafte Brent (USD)	-25,3	-34,1	5,2	-7,2
HWWI agregatni indeks cijena sirovina (bez energenata, USD)	13,5	19,2	0,5	5,5

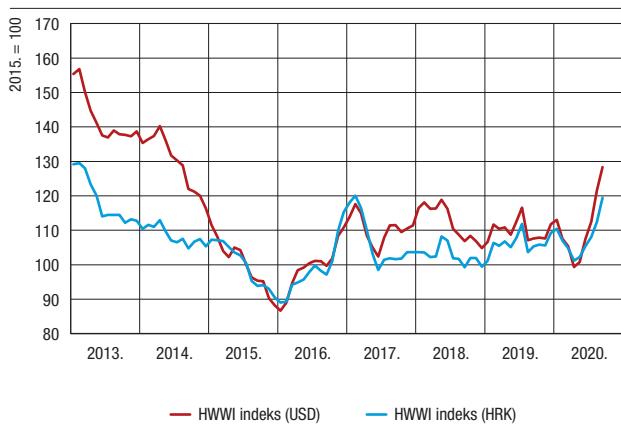
Napomena: Prerađeni prehrambeni proizvodi uključuju alkohol i duhan.
Izvor: DZS; Bloomberg; HWWI

Slika 20. Cijene sirove nafte (Brent)

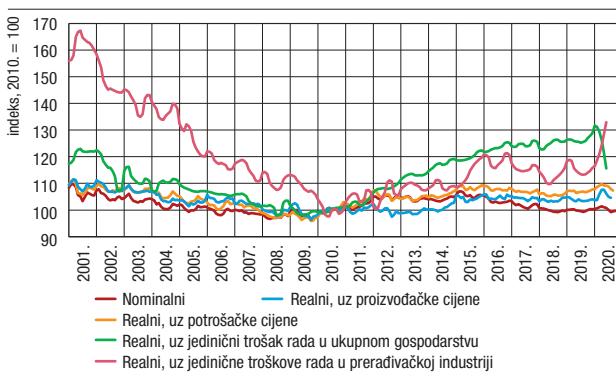
Izvor: Bloomberg; izračun HNB-a

Slika 22. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru, američkom dolaru i švicarskom franku
srednji tečaj HNB-a

Izvor: HNB

Slika 21. HWWI indeks cijena sirovina (bez energenata)

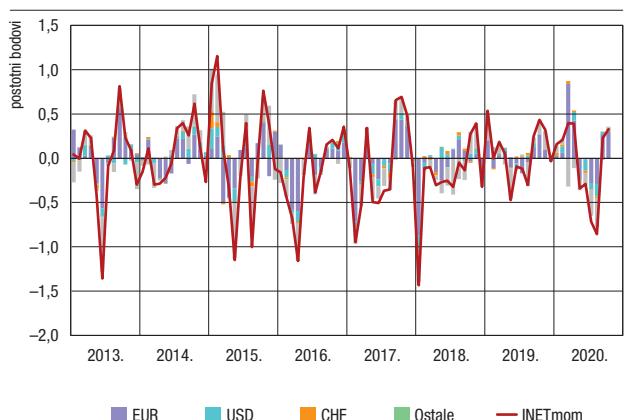
Izvor: HWWI; izračun HNB-a

Slika 23. Nominalni i realni efektivni tečajevi kune

Napomena: Realni efektivni tečaj kune uz proizvođačke cijene uključuje hrvatski indeks proizvođačkih cijena industrije na ukupnom tržištu. Jedinični trošak rada izračunat je kao omjer isplaćenih naknada po zaposleniku i produktivnosti rada (izražena kao BDP po zaposlenom), dok su realni efektivni tečajevi kune uz jedinične troškove rada dobiveni interpolacijom tromjesečnih vrijednosti. Pad indeksa označuje efektivnu aprecijaciju kune.

Izvor: HNB

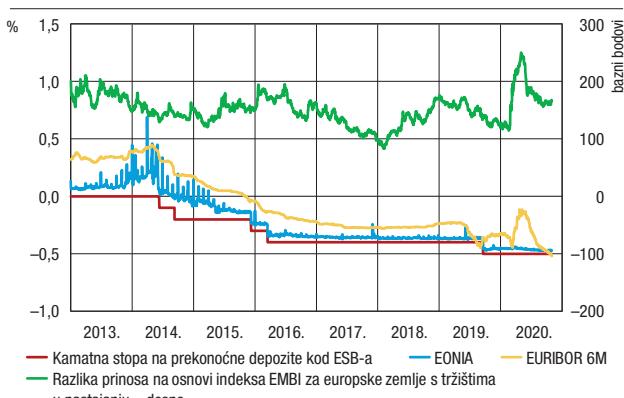
Slika 24. Doprinos^a pojedinih valuta mjesečnoj stopi promjene prosječnog indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune (INET)

^a Negativne vrijednosti označuju doprinos aprecijaciji INET-a.

Izvor: HNB

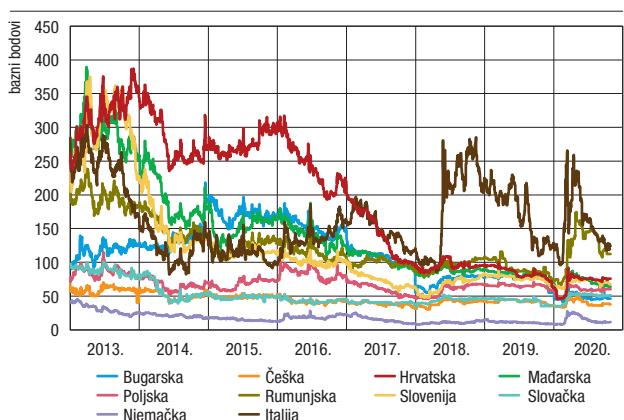
Slika 25. Kamatne stope na euro i prosječna razlika prinosa na obveznice europskih zemalja s tržištema u nastajanju

Napomena: EMBI je indeks (engl. *Emerging Market Bond Index*) koji pokazuje razliku prinosa na državne vrijednosne papire koje su izdale zemlje s tržištem u nastajanju, među kojima je i Hrvatska, u odnosu na nerizične vrijednosne papire koje su izdale razvijene zemlje.

Izvor: ESB; Bloomberg; J. P. Morgan

Slika 26. Kretanje premije osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za petogodišnje državne obveznice odabralih zemalja

Napomena: Premija osiguranja od kreditnog rizika jest godišnji relativni iznos premije koju kupac CDS-a plaća kako bi se zaštitio od kreditnog rizika povezanog s izdavateljem nekog instrumenta.

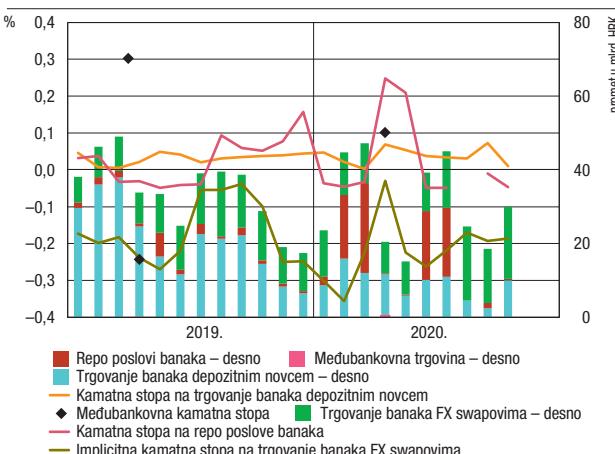
Izvor: S&P Capital IQ

Slika 27. Kretanje premije osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za odabrane banke majke domaćih banaka

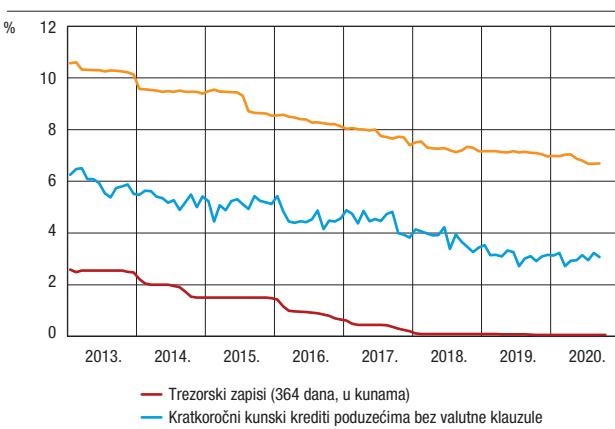
Izvor: S&P Capital IQ

Slika 28. Prekonočne kamatne stope i prometi

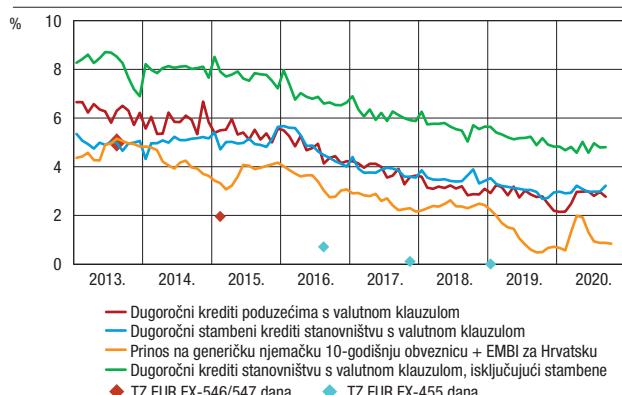
Izvor: HNB

Slika 29. Kratkoročni troškovi financiranja u kunama bez valutne klauzule

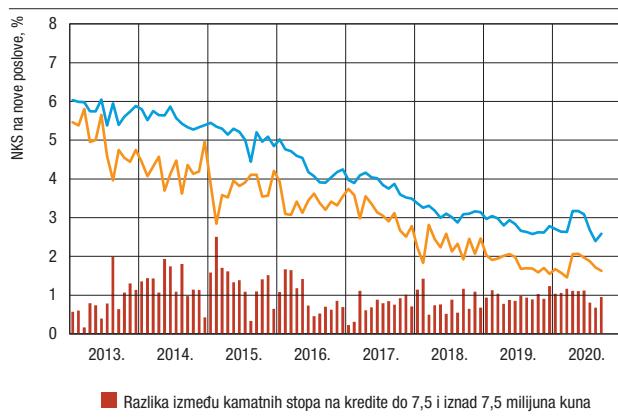

Izvor: MF; HNB

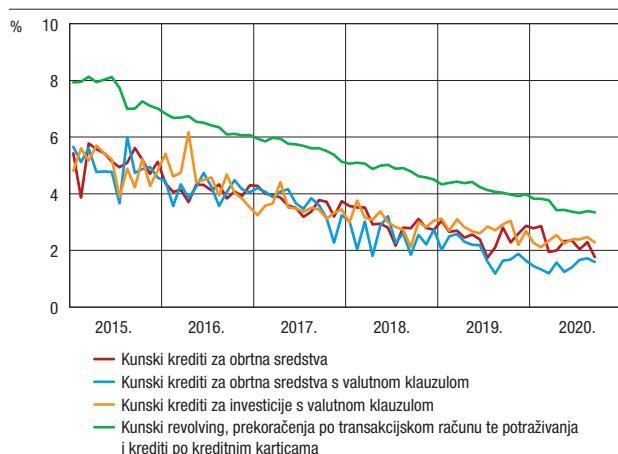
Slika 30. Dugoročni troškovi financiranja u kunama s valutnom klauzulom i devizama

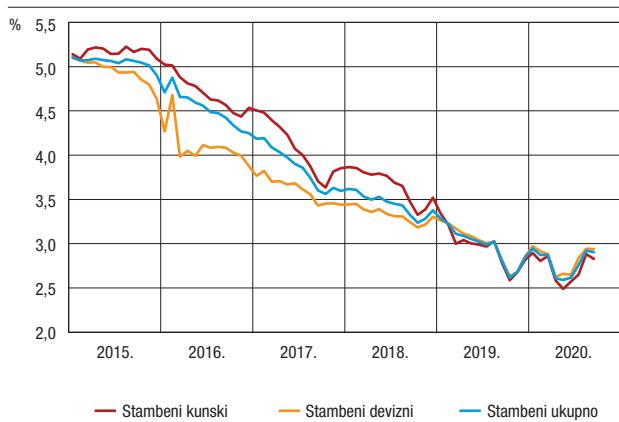
Slika 31. Kamatne stope banaka na kredite nefinancijskim društvima prema iznosu

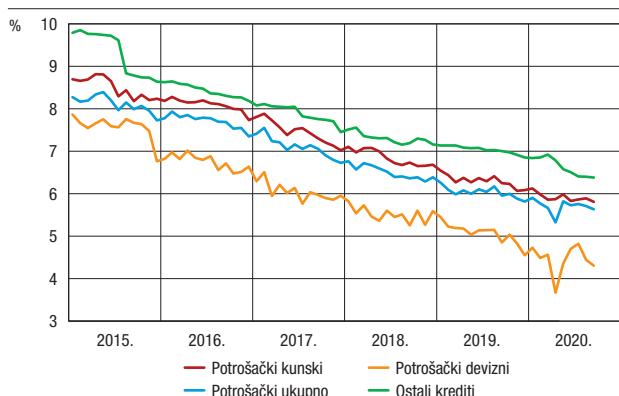
Slika 32. Kamatne stope na prvi put ugovorene kredite poduzećima

Slika 33. Kamatne stope na prvi put ugovorene stambene kredite stanovništvu

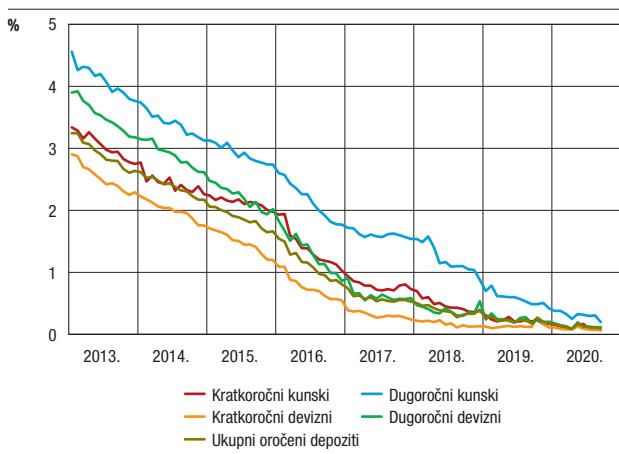
Slika 34. Kamatne stope na prvi put ugovorene potrošačke i ostale kredite stanovništvu

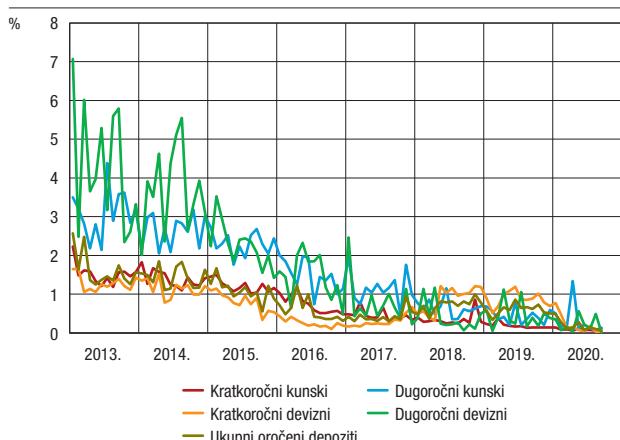

Napomena: Potrošački krediti uključuju ukupne kredite stanovništvu, osim stambenih i ostalih. Ostali krediti stanovništvu uključuju kredite po kreditnim karticama, prekoračenja po transakcijskim računima, revolving kredite te potraživanja s osnove kartica s odgodom plaćanja (engl. *charge card*) te su gotovo isključivo kunski.

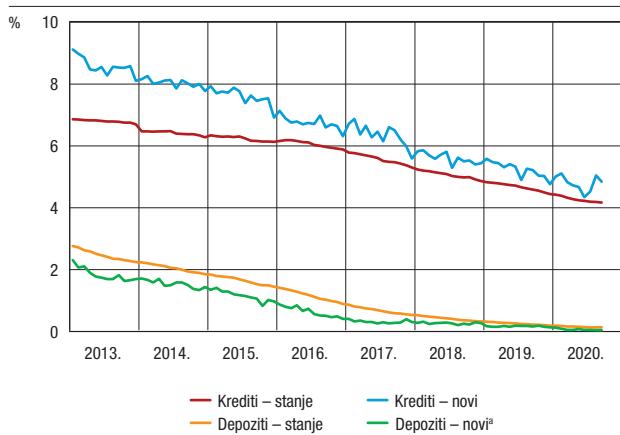
Izvor: HNB

Slika 35. Kamatne stope na oročene depozite stanovništva

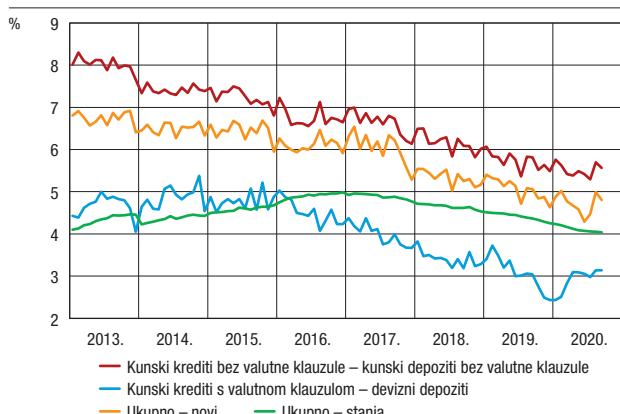

Slika 36. Kamatne stope na oročene depozite poduzeća

Izvor: HNB

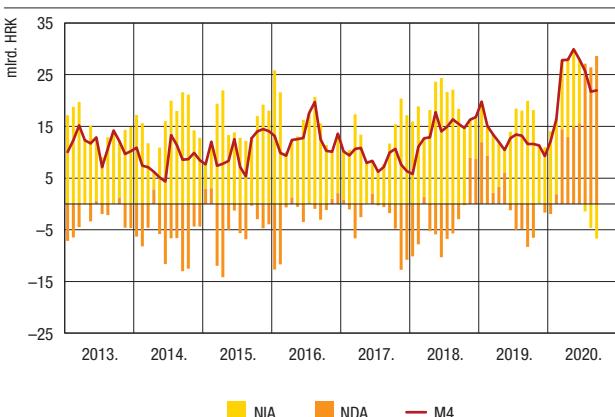
Slika 37. Prosječne kamatne stope na kredite (bez revolving kredita) i depozite

^a Za oročene depozite kamatne stope na nove poslove vagane su njihovim stanjima.
Izvor: HNB

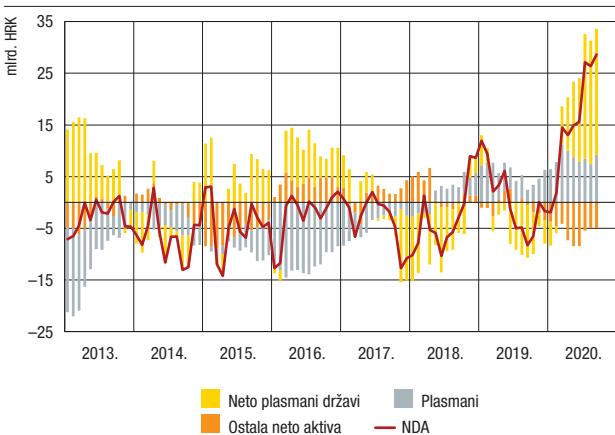
Slika 38. Razlike između kamatnih stopa na kredite (bez revolving kredita) i kamatnih stopa na depozite

Napomena: Razliku između prosječnih kamatnih stopa na kredite i prosječnih kamatnih stopa na depozite treba razlikovati od neto kamatne marže (omjera razlike kamatnih prihoda i kamatnih rashoda te ukupne imovine kreditnih institucija).

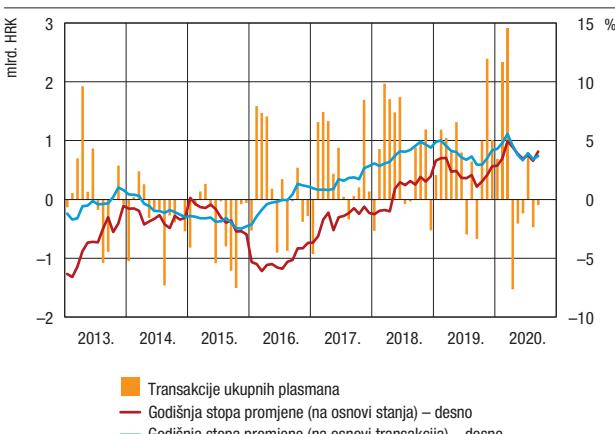
Izvor: HNB

Slika 39. Neto inozemna aktiva, neto domaća aktiva i ukupna likvidna sredstva (M4)
apsolutne promjene u posljednjih 12 mjeseci

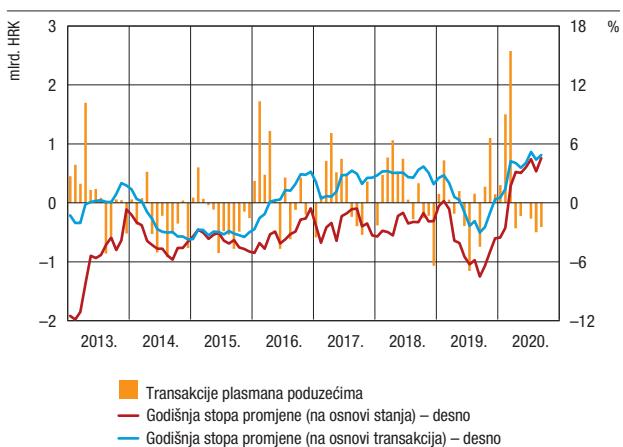
Izvor: HNB

Slika 40. Neto domaća aktiva, struktura
apsolutne promjene u posljednjih 12 mjeseci

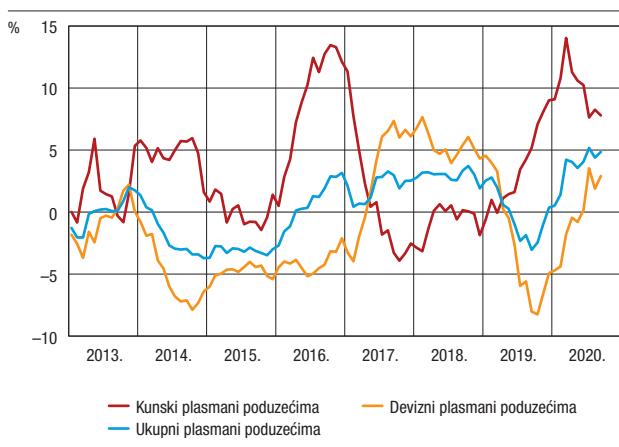
Izvor: HNB

Slika 41. Plasmani

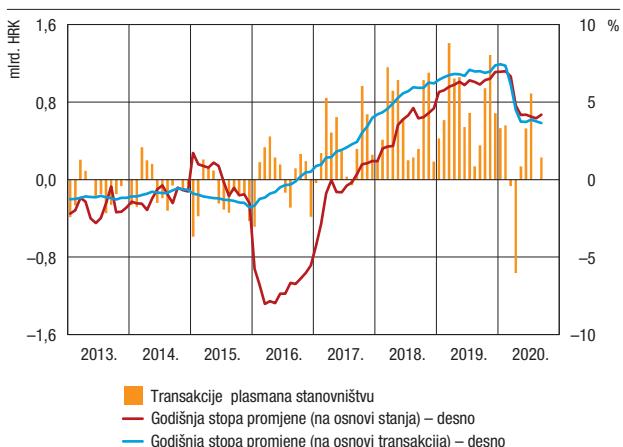
Izvor: HNB

Slika 42. Plasmani poduzećima

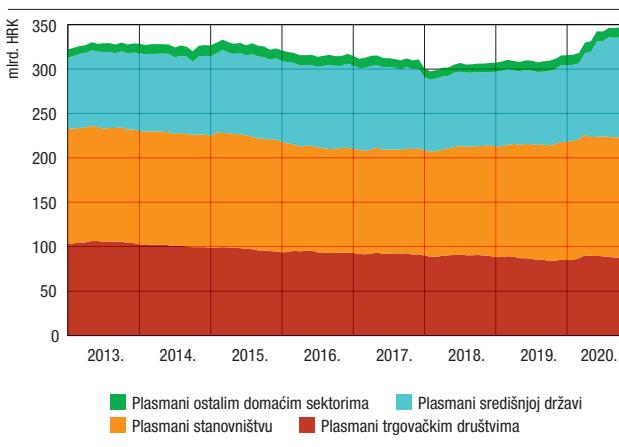
Izvor: HNB

Slika 45. Godišnje stope promjene plasmana poduzećima na osnovi transakcija

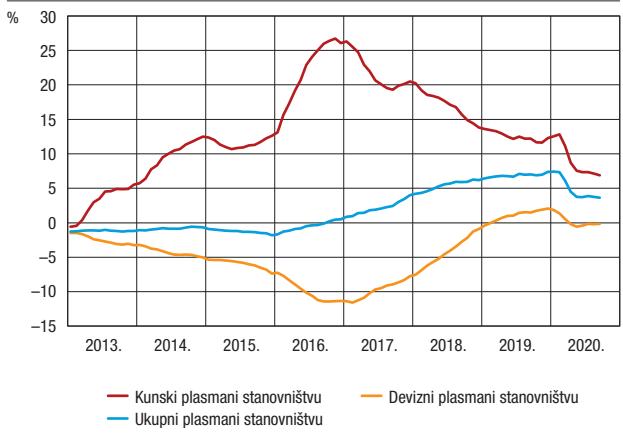
Izvor: HNB

Slika 43. Plasmani stanovništvu

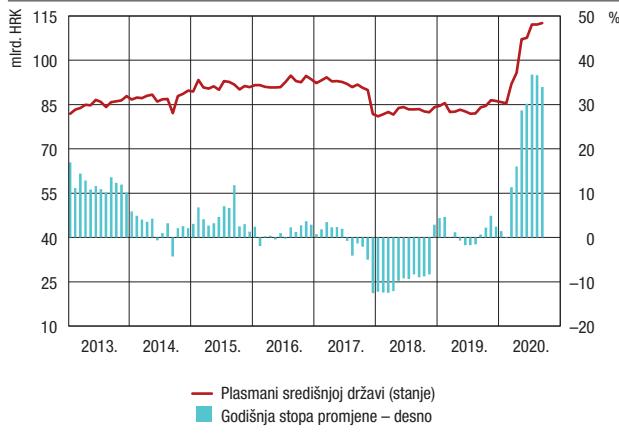
Izvor: HNB

Slika 46. Struktura plasmana monetarnih finansijskih institucija

Izvor: HNB

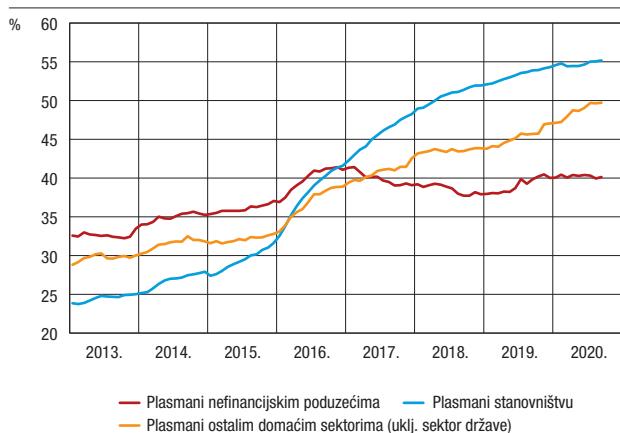
Slika 44. Godišnje stope promjene plasmana stanovništvu na osnovi transakcija

Izvor: HNB

Slika 47. Plasmani monetarnih finansijskih institucija središnjoj državi

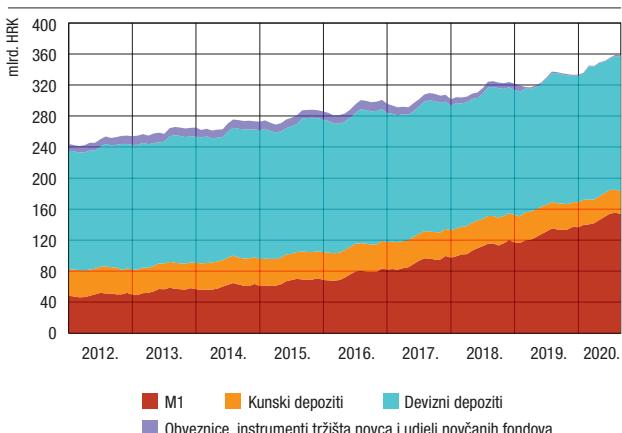
Izvor: HNB

Slika 48. Udio kunkih plasmana u ukupnim plasmanima sektora

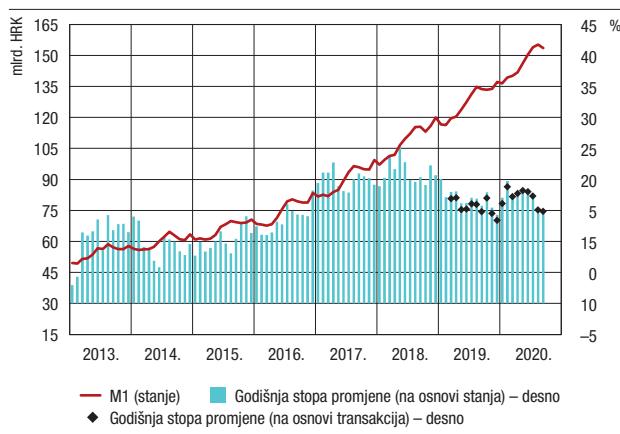
Izvor: HNB

Slika 51. Struktura monetarnog agregata M4

Izvor: HNB

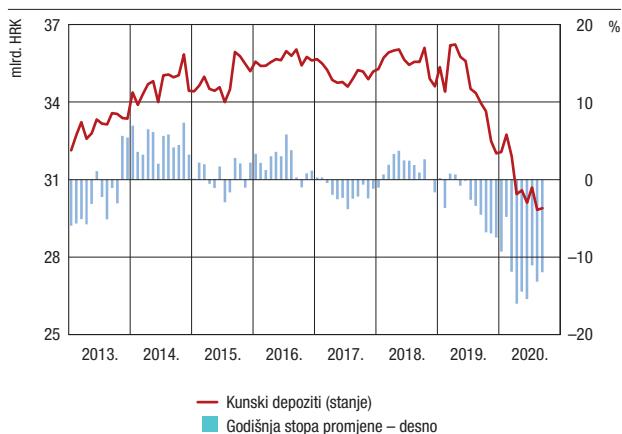
Slika 49. Novčana masa (M1)

Napomena: Stopa rasta na osnovi transakcija od ožujka 2019. isključuje učinak reklassifikacije novčanih fondova.

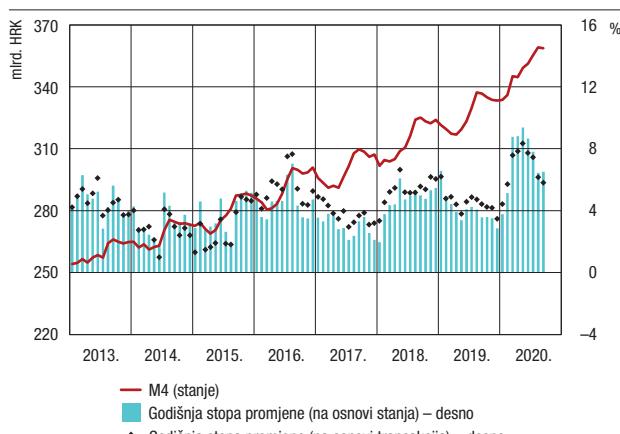
Izvor: HNB

Slika 52. Kunski štedni i oročeni depoziti

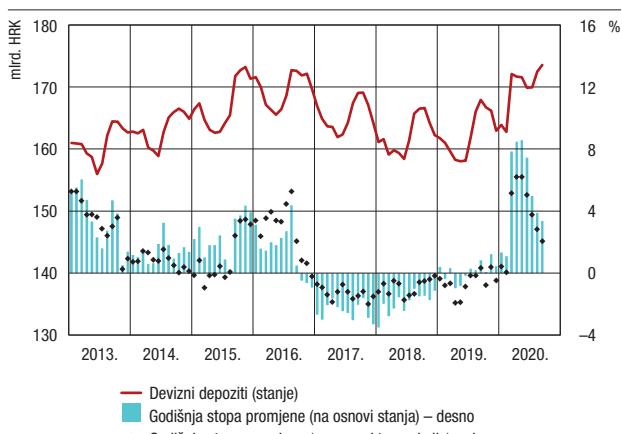
Izvor: HNB

Slika 50. Ukupna likvidna sredstva (M4)

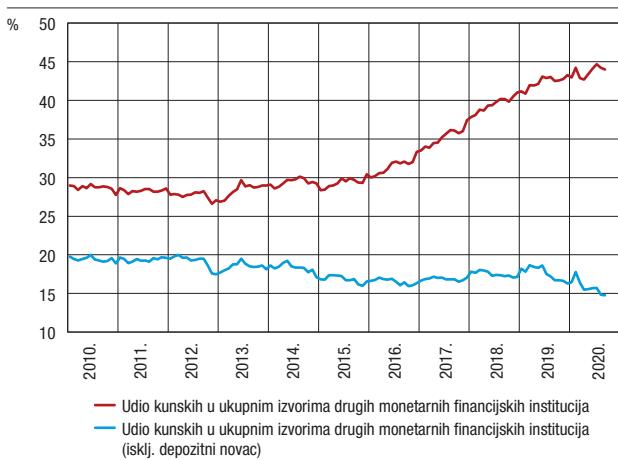

Izvor: HNB

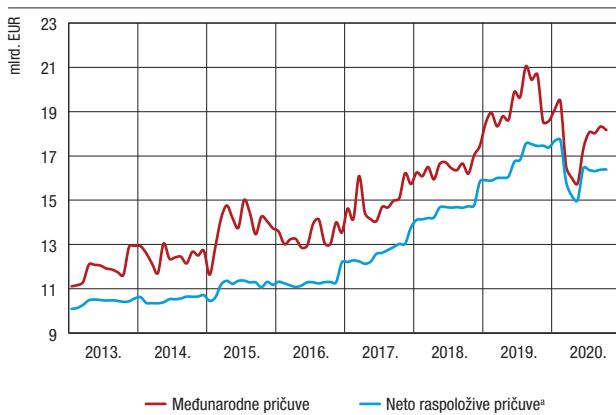
Slika 53. Devizni depoziti

Izvor: HNB

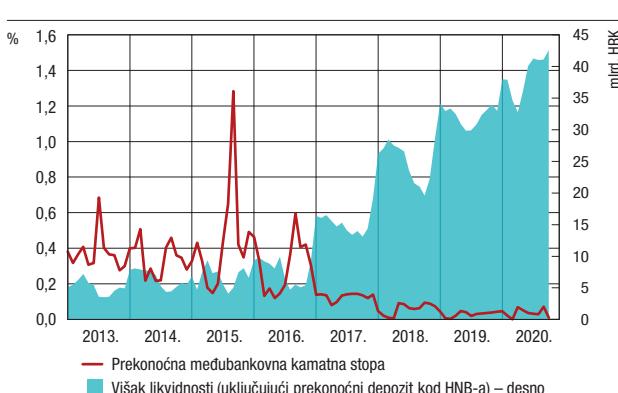
Slika 54. Udio kunske izvora

Izvor: HNB

Slika 57. Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke tekući tečaj

^a NRP = međunarodne pričuve – devizna inozemna pasiva – devizni dio obvezne pričuve – devizni depoziti države

Izvor: HNB

Slika 55. Likvidnost banaka i prekonočna kamatna stopa na trgovanje banaka depozitnim novcem

Napomena: Višak likvidnosti je razlika između stanja na računima za namiru poslovnih banaka kod HNB-a i iznosa koji banke moraju održavati na tim računima prema obraćunu obvezne pričuve. Prekonočna kamatna stopa do kraja 2015. odnosi se na prekonočnu međubankovnu kamatnu stopu, a od početka 2016. odnosi se na prekonočnu kamatnu stopu na trgovanje banaka depozitnim novcem.

Izvor: HNB

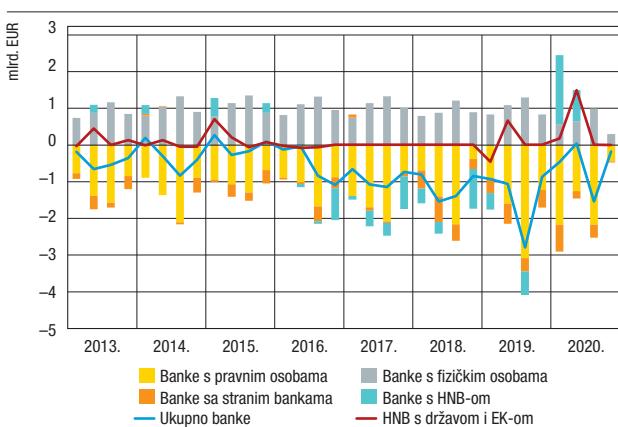
Tablica 2. Platna bilanca

preliminarni podaci, u milijunima eura

	2019.	2. tr. 2020. ^a	Indeksi	
			2019./ 2018.	2. tr. 2020./ 2019.
Tekuće transakcije	1.482,8	1.807,0	156,3	121,9
Kapitalne transakcije	1.114,8	1.108,0	154,0	99,4
Finansijske transakcije (bez pričuve)	1.423,8	5.020,1	798,9	352,6
Međunarodne pričuve HNB-a	989,4	-2.572,3	64,0	-260,0
Neto pogreške i propusti	-184,5	-467,2	-368,7	253,2

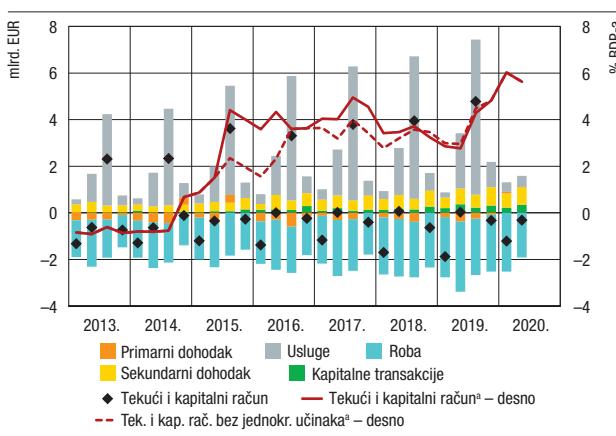
^a Odnosi se na zbroj posljednjih četiri tromjesečja.

Izvor: HNB

Slika 56. Promptne (SPOT) transakcije na deviznom tržištu (neto promet)

Napomena: Positivne vrijednosti označuju neto kupnju, a negativne vrijednosti neto prodaju. Pravne osobe uključuju državu. Podaci za četvrtu tromjesečje 2020. odnose se na listopad.

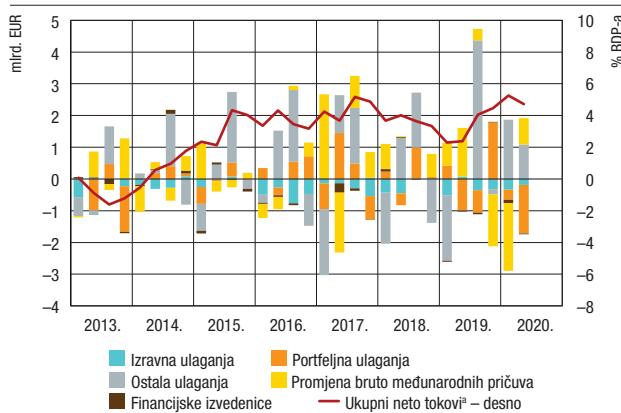
Izvor: HNB

Slika 58. Tokovi na tekućem i kapitalnom računu

^a Zbroj posljednjih četiri tromjesečja

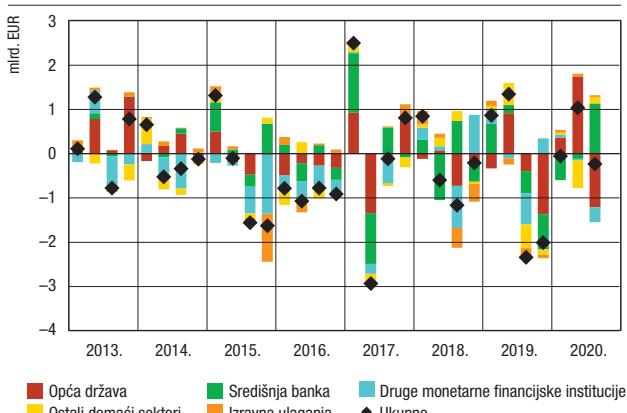
Napomena: Jednokratni učinci uključuju konverziju kredita vezanih uz švicarski franak u 2015. te rezervacije banaka za kredite odobrenе koncernu Agrokor u 2017. i 2018.

Izvor: HNB

Slika 59. Tokovi na finansijskom računu prema vrsti ulaganja^a Zbroj posljednjih četiriju tromjesečja

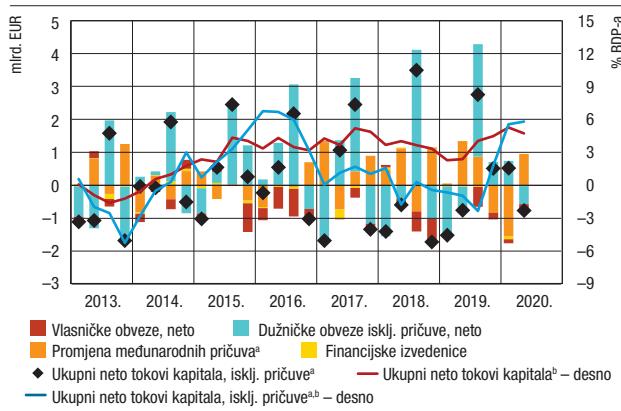
Napomena: Pozitivna vrijednost označuje neto odljev kapitala u inozemstvo (uključujući i rast međunarodnih pričuva).

Izvor: HNB

Slika 62. Transakcije bruto inozemnog duga

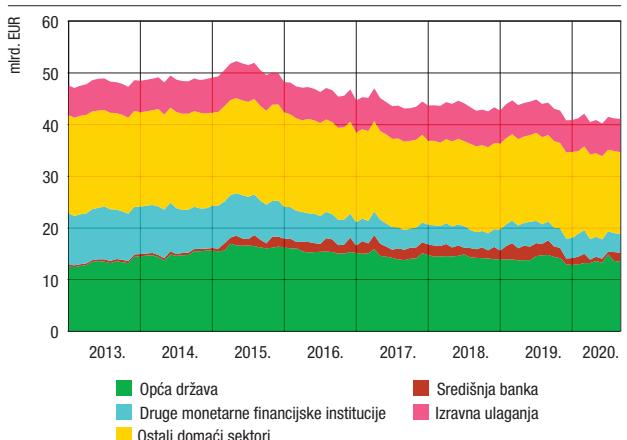
Napomena: Transakcije su promjena duga isključujući međuvalutne promjene i ostale prilagodbe. Podaci za treće tromjesečje 2020. odnose se na srpanj i kolovoz.

Izvor: HNB

Slika 60. Tokovi na finansijskom računu prema vlasničko-dužničkom odnosu^a Promjena bruto međunarodnih pričuva umanjena je za inozemne obveze HNB-a.^b Zbroj posljednjih četiriju tromjesečja

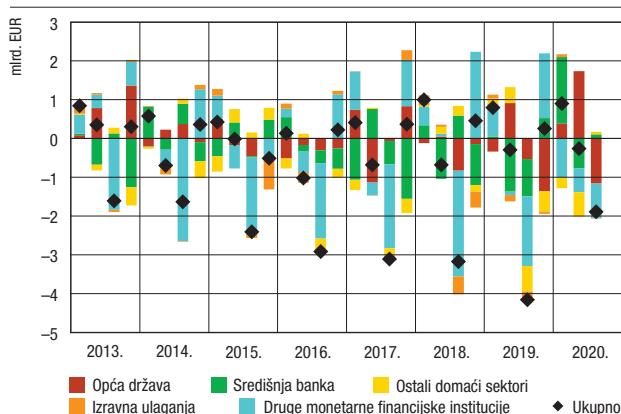
Napomena: Pozitivna vrijednost označuje neto odljev kapitala u inozemstvo. Neto tokovi jesu razlika između promjene sredstava i obveza.

Izvor: HNB

Slika 63. Bruto inozemni dug
na kraju razdoblja

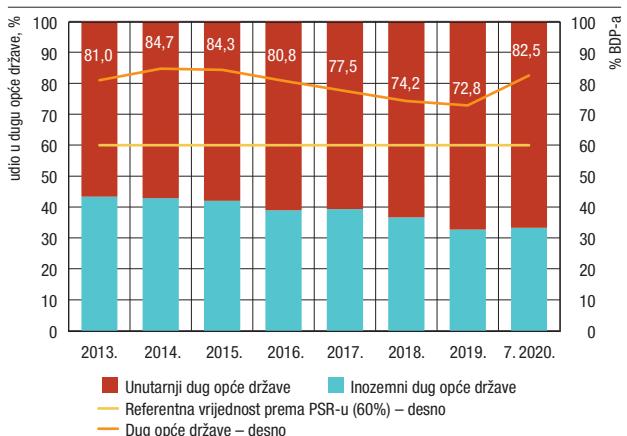
Napomena: Podaci zaključno s kolovozom 2020.

Izvor: HNB

Slika 61. Transakcije neto inozemnog duga

Napomena: Transakcije su promjena duga isključujući međuvalutne promjene i ostale prilagodbe. Neto inozemni dug jest bruto inozemni dug umanjen za dužnička potraživanja prema inozemstvu. Podaci za treće tromjesečje 2020. odnose se na srpanj i kolovoz.

Izvor: HNB

Slika 64. Dug opće države

Napomena: Za izračun relativnog pokazatelja korišten je nominalni BDP za posljednja četiri dostupna tromjesečja.

Izvor: HNB

Tablica 3. Saldo konsolidirane opće države

prema metodologiji ESA 2010, u milijunima kuna

	I. – VI. 2019.	I. – VI. 2020.
Ukupni prihodi	90.667	83.238
Izravni porezi	13.141	12.217
Neizravni porezi	37.620	32.002
Socijalni doprinosi	23.382	22.820
Ostalo	16.525	16.198
Ukupni rashodi	90.444	96.392
Socijalne naknade	30.799	30.911
Subvencije	4.190	9.874
Kamate	4.393	3.824
Naknade zaposlenicima	23.294	24.803
Intermedijarna potrošnja	16.006	14.769
Investicije	6.285	7.297
Ostalo	5.478	4.914
Neto pozajmljivanje (+) / zaduživanje (-)	223	-13.154

Izvori: Eurostat; DZS

Tablica 4. Neto zaduživanje konsolidirane središnje države

prema metodologiji GFS 2001, u milijunima kuna

	I. - XII. 2018.	I. - XII. 2019.
1. Prijodi	148.629	160.186
2. Prodaja nefinancijske imovine	605	1.069
3. Rashodi	142.139	152.827
4. Nabava nefinancijske imovine	4.329	5.978
5. Neto zaduživanje (1+2-3-4)	2.767	2.450

Izvori: MF; izračun HNB-a

Tablica 5. Promjena duga opće države

u milijunima kuna

	VII. 2019.	VII. 2020.
Ukupna promjena duga	2.469	22.293
Promjena unutarnjeg duga	6.200	16.576
– Vrijednosni papiri osim dionica, kratkoročni	629	6.066
– Vrijednosni papiri osim dionica, dugoročni	9.543	4.607
– Krediti	-3.853	8.643
Promjena inozemnog duga	-3.730	5.717
– Vrijednosni papiri osim dionica, kratkoročni	44	0
– Vrijednosni papiri osim dionica, dugoročni	6.473	8.949
– Krediti	-2.683	1.856
Dodatak:		
Promjena ukupno izdanih jamstava	-329	-438

Izvor: HNB

Kratice i znakovi

Kratice

b. b.	– bazni bod
BDP	– bruto domaći proizvod
BDV	– bruto dodana vrijednost
BEA	– Ured SAD-a za ekonomske analize (engl. <i>U. S. Bureau of Economic Analysis</i>)
BIS	– Banka za međunarodne namire (engl. <i>Bank for International Settlements</i>)
BZ	– blagajnički zapisi
CDS	– premija osiguranja od kreditnog rizika (engl. <i>credit default swap</i>)
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka
dep.	– depoziti
d. n.	– drugdje nespomenuto
DZS	– Državni zavod za statistiku
EK	– Europska komisija
EMU	– Ekonomski i monetarni unija
engl.	– engleski
ESB	– Europska središnja banka
EU	– Europska unija
Fed	– američka središnja banka (engl. <i>Federal Reserve System</i>)
fik.	– fiksni
FISIM	– posredno mjerene naknade za uslugu finansijskog posredovanja
FZO	– Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
HAC	– Hrvatske autoputeve
Hanfa	– Hrvatska agencija za nadzor finansijskih usluga
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HC	– Hrvatske ceste
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju
HNB	– Hrvatska narodna banka
HPB	– Hrvatska poštanska banka
HWWI	– Institut za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (njem. <i>Hamburgisches Weltwirtschaftsinstitut</i>)
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
IEA	– Međunarodna agencija za energiju (engl. <i>International Energy Agency</i>)
ILO	– Međunarodna organizacija rada (engl. <i>International Labour Organization</i>)
Ina	– Industrija naftne d.d.
ind.	– industrijski
IPC	– indeks potrošačkih cijena
JTR	– jedinični troškovi rada
MF	– Ministarstvo financija
mil.	– milijun
mlrd.	– milijarda
MMF	– Međunarodni monetarni fond
NDA	– neto domaća aktiva
NIA	– neto inozemna aktiva
NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti
OECD	– Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (engl. <i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
OP	– obvezna pričuva
PDV	– porez na dodanu vrijednost
potr.	– potrošnja

PPI	– indeks cijena pri proizvođačima (engl. <i>Produce Price Index</i>)
PSR	– Pakt o stabilnosti i rastu
RH	– Republika Hrvatska
SDR	– posebna prava vučenja
SKDD	– Središnje klirinško depozitarno društvo d.d.
SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
tis.	– tisuća
T-HT	– T – Hrvatski Telekom d.d.
TNZ	– Tržište novca Zagreb
tr.	– tromjesečje
TZ	– trezorski zapisi
val.	– valutni

Troslovne oznake za valute

ATS	– austrijski šiling
CHF	– švicarski franak
CNY	– juan renminbi
DEM	– njemačka marka
EUR	– euro
FRF	– francuski franak
GBP	– funta sterlinga
HRK	– kuna
ITL	– talijanska lira
JPY	– jen
USD	– američki dolar
XDR	– posebna prava vučenja

Dvoslovne oznake za zemlje

AT	– Austrija
BE	– Belgija
BG	– Bugarska
CY	– Cipar
CZ	– Češka
DE	– Njemačka
DK	– Danska
EE	– Estonija
ES	– Španjolska
FI	– Finska
FR	– Francuska
GB	– Velika Britanija
GR	– Grčka
HR	– Hrvatska
HU	– Mađarska
IE	– Irska
IT	– Italija
LT	– Litva
LV	– Letonija
MT	– Malta
NL	– Nizozemska
PL	– Poljska
PT	– Portugal
RO	– Rumunjska
SI	– Slovenija
SK	– Slovačka

Znakovi

–	– nema pojave
....	– ne raspolaže se podatkom

0	– podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere	*	– ispravljen podatak
Ø	– prosjek	( )	– nepotpun, nedovoljno provjeren podatak
a, b, c,...	– oznaka za napomenu ispod tablice i slike		